

5. Малков Ф. «Казка про блазня, що сімох блазнів перемудрив». Нове мистецтво. 1928. № 8. С. 7.
6. Нейві Г. «Дон Кіхот». Балетний спектакль в Державопері. Нове мистецтво. 1927. №19. С. 13.
7. Підлипська А. Балети Касьяна Голейзовського «Йосип Прекрасний» та «Гротеск» в Радянській Україні другої половини 20-х рр. XX ст.: критичний дискурс. Танцювальні студії. 2019. Т. 2. № 2. С. 158–167.
8. Силуэты : литература, искусство, театр, кино. 1926. №6–7. 24 с.
9. Станішевський Ю. Балетний театр Радянської України: 1925–1985: Шляхи і проблеми розвитку. Київ : Музична Україна, 1986. 240 с.
10. Станішевський Ю. Балетний театр України : 225 років історії. Київ : Музична Україна, 2003. 438 с.
11. Туркельтауб І. «Корсар». Нове мистецтво. 1926. № 10. С. 7.
12. Largo. Одеський державний оперний театр. Нове мистецтво. 1928. №. 13. С. 7.
13. Nevermore. «Лебедине озеро» в Державній Опері. Нове мистецтво. 1928. № 1. С. 6–7.
14. Nevermore. Балет «Червоний Мак» в Харківській Державній Опері. Нове мистецтво. 1928. № 1. С. 6–7.

References

1. B. (1926). Before the production of the ballet "Corsair". Nove mystetstvo, 7, 3 [in Ukrainian].
2. Dolokhova, L.V. (1966). Choreographer Vakhtanh Ivanovych Vronskiy. Kyiv: Mystetstvo [in Ukrainian].
3. Zahaikivych, M.P. (1978). Ballet dramaturgy. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
4. Swan Lake. (1925). Nove mystetstvo, 2, 4. [in Ukrainian].
5. Malkov, F. (1928). "Tale of Jester, Seven Fools Yeshutim". Nove mystetstvo, 8, 7 [in Ukrainian].
6. Neivi, H. (1927). "Don Quixote". Ballet performance in the State Opera. Nove mystetstvo, 19, 13 [in Ukrainian].
7. Pidlypska, A. (2019). Kasyan Goleizovsky's ballets "Joseph the Beautiful" and "Grottesque" in Soviet Ukraine in the second half of the 20s of the XX century: critical discourse. Dance Studies, Vol. 2, 2, 158–167. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7646.2.2.2019.188816> [in Ukrainian].
8. Siluety: literature, art, theater, cinema. (1926). 6–7 [in Russian].
9. Stanishevskiy, Yu. (1986). Ballet Theater of Soviet Ukraine: 1925–1985: Ways and Problems of Development. Kyiv: Muzychna Ukraina [in Ukrainian].
10. Stanishevskiy, Yu.O. (2003). Ballet Theater of Ukraine: 225 years of history. Kyiv: Muzychna Ukraina [in Ukrainian].
11. Turkeltaub, I. (1926). "Corsair". Nove mystetstvo, 10, 7 [in Ukrainian].
12. Largo. (1928). Odessa State Opera House. Nove mystetstvo, 13, 7 [in Ukrainian].
13. Nevermore. (1928). "Swan Lake" at the State Opera. Nove mystetstvo, 1, 6–7 [in Ukrainian].
14. Nevermore. (1928). Ballet "Red Poppy" at the Kharkiv State Opera. Nove mystetstvo, 1, 6–7 [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 08.10.2019 р.
Прийнято до публікації 31.10.2019 р.*

УДК 793.5/7 (745/749)
DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2020.196575>

Плахотнюк Олександр Анатолійович
кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри режисури та хореографії
факультету культури і мистецтв
Львівського національного університету
імені Івана Франка
ORCID 0000-0003-4130-8653
vidlunnya@gmail.com

ГЕРОІКО-ПАТРІОТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ СУЧАСНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ В РАМКАХ ФЕСТИВАЛЮ «СУРМИ ЗВИТЯГИ»

Мета роботи – розглянути мистецько-культурне значення проведення Всеукраїнського дитячо-юнацького фестивалю мистецтв «Сурми звитяги», що відбувається у Львові протягом двадцяти років поспіль. Формулювання цілей дослідження: проаналізувати ключові принципи, що закладені у представлених хореографічних творах; висвітлення їх значення для формування українського танцювального мистецтва, утвердження української хореографії у світовій спільноті митців танцю; звернути увагу хореографів-постановників на розширення можливостей інтеграції діяльності українських митців у висвітленні процесів становлення європейської інтеграції української держави та усвідомлення її ролі у світових культурно-мистецьких процесах. **Методологія** дослідження полягає в застосуванні таких методів об'єктивності, історизму, порівняльний та культурологічно-мистецький аналіз хореографічних творів. Зазначений методологічний підхід дозволяє розкрити та піддати аналізу мистецькі проекти їх взаємодії і ролі у хореографічному мистецтві України та світу. Метод об'єктивності й історизму дає змогу простежити перспективи створення хореографічних творів, що були представлені на фестивалі патріотичного спрямування «Сурми звитяги». Порівняльний метод застосовується в дослідженні для аналізу діяльності керівників та авторів-постановників хореографічних колективів України. **Наукова новизна** роботи полягає в розширенні уявлень про роль і діяльність хореографічного мистецтва у формуванні патріотичного виховання дітей та молоді, на прикладі подій, що розкривають героїчний шлях національно-визвольної боротьби українського народу від XIX–

XXI століття. Окресленню основні фактори сучасного хореографічного мистецтва, що застосовуються у розкритті тематики патріотичного спрямування. Спонування репрезентантів танцювальної культури України до популяризації своєї творчої діяльності в Україні та світі. **Висновки.** Отже, Всеукраїнський дитячо-юнацький фестиваль мистецтв «Сурми звияги», є особливим мистецьким явищем сучасної культурно-мистецької історії України, що провадить серед дітей, юнацтва та молоді просвітницьку, виховну, національно-патріотичну діяльність на прикладі кращих зразків мистецьких робіт патріотичного спрямування, що показують героїчний шлях національно-визвольної боротьби українського народу XIX початку XXI століттях, становлення незалежності України. Головним досягненням освітленого фестивалю є вихід на міжнародне мистецьке середовище із залученням творчих колективів та виконавців із-за кордону, що підтверджує головну ідею фестивалю у прагненні українського народу до самостійності та інтеграції в європейську світову спільноту на рівноправних умовах незалежної держави. У конкурсних програмах учасників фестивалю виникають зразки композиційно-постановочного втілення хореографічної патріотичної теми, що потребують ще осмислення і дослідження митцями та науковцями. Вже сьогодні можна констатувати той факт, що відображення не простої тематики і в водночас актуальної тематики героїко-патріотичного спрямування, засобами хореографічного мистецтва хореографами-постановниками, танцівниками використовуються новітні технології та форми сучасного танцю, а саме: джаз-танець у його новій і самобутній формі фольк-джаз-танець, що потужно розвивається в українській танцювальній культурі в останні роки. Модерн-танець та його постмодерні форми, більш за все контемпорарі танець з неповторною властивістю відображати тонкі грані почуттів на перетині стилістики хореографічної лексики, філософських тенденцій, та світоглядно утворюючих поглядів творця і виконавця-танцівника. Назрілим є використання молодіжної танцювальної поп-культури у висвітленні історичних, патріотично-героїчних подій в Україні, а саме вуличного танцю. Який розвивається у танцювальних напрямках: диско, хіп-хоп, джаз-фанк, брейк-денс та ін. Факт використання молодіжних напрямків танцю, розкриває нові властивості сучасного хореографічного мистецтва у вихованні молоді та висвітленні складної тематики спрямованості фестивалю «Сурми звияги». Вагомим доробком митців, що представили свої роботи на фестивалі є сміливі творчі експерименти синтезу мистецтв, спорту, аудіо-інсталяцій та перформативних форм.

Ключові слова: хореографічне мистецтво, Всеукраїнський дитячо-юнацький фестиваль мистецтв «Сурми звияги», джаз-танець, фольк-джаз-танець, модерн-танець, контемпорарі танець, вуличний танець, виражально-зображальні властивості танцю.

Плахотнюк Александр Анатоліевич, кандидат искусствоведения, доцент кафедры режиссуры и хореографии Львовского национального университета имени Ивана Франко

Героико-патриотическая направленность современной хореографии в рамках фестиваля «Сурмы звияги»

Цель работы – рассмотреть художественно-культурное значение проведения Всеукраинского детско-юношеского фестиваля искусств «Сурмы звияги», который проходит во Львове в течение двадцати лет. Формулирование целей исследования. Проанализировать ключевые принципы, которые положены в основу хореографических произведений. анализ их значение для формирования украинского танцевального искусства, утверждение украинской хореографии в мировом сообществе деятелей танцевального искусства. Обратит внимание хореографов-постановщиков на расширение возможностей интеграции украинских балетмейстеров в освещении процессов европейской интеграции украинского государства. Понимание роли танца Украины в мировых культурных процессах. **Методология исследования** заключается в применении таких методов: объективности, историзма, сравнений, культурологический, художественный анализ хореографических произведений. Указанный методологический подход позволяет раскрыть и подвергнуть анализу художественные проекты их взаимодействия и роли в хореографическом искусстве Украины и мира. Метод объективности и историзма позволяет проследить перспективы создания хореографических произведений, представленных на фестивале патриотического направления «Сурмы звияги». Сравнительный метод применяется в исследовании для анализа деятельности руководителей и авторов постановщиков хореографических коллективов Украины. **Научная новизна** работы заключается в расширении представлений о роли и деятельности хореографического искусства в формировании патриотического воспитания детей и молодежи на примере событий, раскрывающих героический путь национально-освободительной борьбы украинского народа от XIX-XXI века. Представления основных факторов современного хореографического искусства, применяемых в раскрытии тематики патриотического направления. Побуждения репрезентантов танцевальной культуры Украины в популяризации своей творческой деятельности в Украине и мире. **Выводы.** Итак, Всеукраинский детско-юношеский фестиваль искусств «Сурмы звияги», представляется художественным явлением современной культурно-художественной истории Украины, осуществляющее среди детей, юношества и молодежи просветительскую, воспитательную, национально-патриотическую деятельность на примере лучших образцов художественных работ патриотического направления, показывают героический путь национально-освободительной борьбы украинского народа XIX начала XXI веках, становление независимости Украины. Главным достижением освещенного фестиваля является выход на международный художественный уровень. Подтверждает главную идею фестиваля в стремлении украинского народа к самостоятельности и интеграции в европейское мировое сообщество на равноправных условиях независимого государства. В конкурсных программах участников фестиваля демонстрируют образцы композиционно-постановочного воплощения хореографической патриотической темы, требующие еще осмысления и исследования художниками и учеными. Уже сегодня можно констатировать тот факт, что отражение не простой тематики и в то же время актуальной, героико-патриотического направления, средствами хореографического искусства хореографами-постановщиками, танцовщиками используются новейшие технологии и формы современного танца. А именно: джаз-танец в его новой и самобытной форме фольк-джаз-танец, который развивается в украинской танцевальной культуре в последние годы. Модерн-танец и его постмодернистские формы, более всего контемпорарі танец с неповторимой свойством отражать тонкие грани чувств на пересечении стилістики хореографической лексики, философских тенденций, и мировоззренческих взглядов создателя и исполнителя-танцовщика. Актуальным является использование молодежной танцевальной поп-культуры в освещении

исторических, патриотически-героических событий в Украине, а именно уличного танца. Который развивается в танцевальных направлениях: диско, хип-хоп, джаз-фанк, брейк-дэнс и др. Факт использования молодежных направлений танца, раскрывает новые свойства современного хореографического искусства в воспитании молодежи и освящении сложной направленности тематики фестиваля «Сурмы звятяги». Весомым достижением творцов, представивших свои работы на фестивале смелые творческие эксперименты синтеза искусств, спорта, аудио-инсталляций и перформативных форм.

Ключевые слова: хореографическое искусство, Всеукраинский детско-юношеский фестиваль искусств «Сурмы звятяги», джаз-танец, фолк-джаз-танец, модерн-танец, контемпорари танец, уличный танец, выразительно изобразительные свойства танца.

Plakhotnyuk Oleksandr, Doctor of Philosophy. The Lviv National University of the name of Ivan Franco. The Department of Direction and Choreography

The heroic-patriotic direction in modern choreography following the example of the festival “Surmy zwytiagy”

The purpose of the article is to consider the artistic and cultural significance of the All-Ukrainian Children's and Youth Arts Festival “Surmy zwytiagy” which has been ongoing in Lviv continuously for twenty years. It is necessary to study the root principles of the foundation of choreographic works. Analysis of their significance for the development of Ukrainian dance art, the formation of Ukrainian choreography in the world community of dance artists. To draw the attention of the choreographers to the expanded opportunities for integrating the activities of Ukrainian choreographers when introducing the processes of European integration of the Ukrainian state. Awareness of the role of a dance of Ukraine in the cultural processes of the world. **Methodology** consists of the use of the following methods: objectivity, historicism, comparison, a culturological approach, artistic analysis of choreographic works. These methods allow you to discover and explore art projects, their interactions and their role in the choreographic art of both Ukraine and the rest of the world. The methods of objectivity and historicism make it possible to trace the process of creating choreographic works presented at the “Surmy zwytiagy” patriotic festival. The comparative method can be used in the study of the activities of leaders and directors of choreographic groups in Ukraine. **Scientific novelty** is to expand ideas about the role and activities of choreographic art in the process of patriotic education of children and youth by the example of historical events illustrating the heroic path of the national liberation struggle of the Ukrainian people. Also, scientific novelty is a demonstration of the main factors of modern choreographic art used in patriotic themes. And also: stimulation of representatives of the dance culture of Ukraine in the popularization of their creative activities in Ukraine and the rest of the world. **Conclusions.** So, the All-Ukrainian Children's and Youth Art Festival “Surmy zwytiagy” seems to be an artistic phenomenon of the modern cultural and artistic life of Ukraine. This festival carries out educational, educational, national-patriotic activities among children and youth on the example of the best examples of artworks of the patriotic direction. This festival shows the masculinity of the people of the national liberation struggle of the Ukrainian people in the XIX - XXI centuries, the foundation of independence of Ukraine. The main achievement of this festival is its international artistic level. The main idea of this festival is fully consistent with the desire of the Ukrainian people for independence and integration into the European community on equal terms as a full-fledged and independent state. Festival participants demonstrate samples of composition and staged embodiment of a choreographic patriotic theme in competitive programs. These samples require some rethinking and research by artists and scientists. Already today we can state the fact that to reflect this difficult topic by means of choreographic art, choreographers, dancers use the latest technologies and forms of modern dance art. Namely: this is jazz dance in its new and original form of folk-jazz dance, which has been developing in Ukrainian dance culture in recent years. This is a modern dance and its post-modern forms, most of all it is a contemporary dance with a unique ability to reflect the fine lines of feelings at the intersection of the style of choreography, philosophical trends, and the worldview of both its creator and its dancers. It is relevant to use youth dance-pop culture in covering historical, patriotic and heroic events in Ukraine, namely the use of street dance. This type of dance develops in dance styles: disco, hip-hop, jazz-funk, break-dance, and others. The fact of using youth dance styles reveals new features of modern choreographic art for educating young people and highlighting the complex theme of the “Surmy zwytiagy” festival. A significant achievement of the authors who present their works at this festival is bold creative experiments of the synthesis of art, sports, audio installations, and performative forms.

Key words: choreographic art, Arts Festival “Surmy zwytiagy”, jazz dance, folk-jazz dance, modern dance, contemporary dance, street dance, expressively visual properties of the dance.

Постановка проблеми. Вже двадцять років Всеукраїнський дитячо-юнацький фестиваль мистецтв «Сурми звятяги», що відбувається у Львові, популяризує серед дітей та юнацтва України та світу кращі зразки мистецьких творів патріотичного спрямування, що розкривають героїчний шлях національно-визвольної боротьби українського народу в XIX–XXI століттях. В програмах конкурсних виступів учасників фестивалю представлена пісенна та літературно-театральна спадщина козацтва, Січового стрілецтва, Української Галицької армії, Організації українських націоналістів, Української повстанської армії, а також сучасна українська молодіжна патріотична творчість, що виникла в новітній час історії України, у часі революції на Граніті, на Помаранчевому та Євромайданах та Революції Гідності в порі подій військової агресії на Донбасі та анексії Криму. Вагоме місце в рамках фестивалю займає й хореографічне мистецтво, що виразально-зображальними засобами танцювальної культури досить сутужно висвітлити дані події. Тут виникають дуже яскраві зразки композиційно-постановочного втілення патріотичної теми, що потребують ще осмислення і дослідження митцями та науковцями.

Аналіз досліджень. Проблему розвитку хореографічного конкурсного та фестивального руху в Україні розкривали: О. Кузик піднімає питання організації дозвілля в навчальних установах позашкільця, шляхом залучення дітей та юнацтва до хореографічних колективів [1, 8–13]. У своїх ремарках виконавчий директор фестивалю «Сурми звятяги» З. Степанишин, звертає увагу на той факт, що історію

України, завдяки таланту українців, можна вивчати через поетичне слово, пісню, танець, образотворче мистецтво [1]. Питання хореографічно-постановочної роботи висвітлені в дослідженнях О. Білаш, А. Рахвішвілі, Л. Маркевич, Д. Шарикова [2; 3; 4] аналізують виразні засоби хореографічного мистецтва, прийоми створення танцю та засади розкриття ідеї хореографічного твору.

Однак прогалиною в дослідженнях є саме розкриття питання патріотичного виховання, створення мистецького твору в ідеї якого покладено героїчного та історичного питання українського народу, що втілене засобами сучасного хореографічного мистецтва і представлене на перегляд журі фестивалю.

Мета роботи – розглянути мистецько-культурне значення проведення Всеукраїнського дитячо-юнацького фестивалю мистецтв «Сурми звитяги», що відбувається у Львові протягом двадцяти років поспіль. Формулювання цілей дослідження: проаналізувати ключові принципи, що закладені у представлених хореографічних творах; висвітлення їх значення для формування українського танцювального мистецтва, утвердження української хореографії у світовій спільноті митців танцю; звернути увагу хореографів-постановників на розширення можливостей інтеграції діяльності українських митців у висвітленні процесів становлення європейської інтеграції української держави та усвідомлення її ролі у світових культурно-мистецьких процесах.

Вже двадцяти років Всеукраїнський дитячо-юнацький фестиваль мистецтв «Сурми звитяги» (Львів), популяризує серед дітей та юнацтва України та світу кращі зразки мистецьких творів патріотичного спрямування, що розкривають героїчний шлях національно-визвольної боротьби українського народу в ХХ–ХХІ століттях. В програмах конкурсних виступів учасників фестивалю представлена пісенна та літературно-театральна спадщина Січового стрілецтва, Української Галицької армії, Організації українських націоналістів, Української повстанської армії, а також сучасна українська молодіжна патріотична творчість, що виникла в новітній час історії України, у часі революції на Граніті, на Помаранчевому майдані та Євромайдані та Революції Гідності, пори подій військової агресії на Донбасі та анексії Криму. Вагоме місце в рамках фестивалю займає й хореографічне мистецтво, безперечно що виражально-зображальними засобами танцювальної культури досить сутужно висвітлити дані події. Тут виникають дуже яскраві зразки композиційно-постановочного втілення патріотичної теми, що потребують ще осмислення і дослідження митцями та науковцями.

З розгляду хореографічних композицій, що були представлені на фестивалі «Сурми звитяги» минулих років, можна провести їх мистецький аналіз у відповідності до основних завдань фестивалю, а саме:

- популяризувати в молодіжному середовищі інтерес до героїко-патріотичного танцю;
- сформувати громадську думку стосовно необхідності всебічного сприяння розвитку хореографічного мистецтва;
- виявити та відзначити талановитих дітей, кращі хореографічні колективи Львівської області та України;
- виявити кращі хореографічні постановки героїко-патріотичного спрямування, тощо [6, 1].

Це дозволяє сформувати і відповідно визначити основні вимоги до майбутніх танцювальних конкурсних робіт.

Керівники хореографічних колективів повинні вміти умовно розкласти танцювальну композицію на складові елементи – сутність якого полягає у тому, що твір, який створюється, подумки або практично ділиться на складові (ознаки, властивості, відношення), кожний з яких потім досліджується порізно як частина цілого. Тобто мистецький задум, музика, хореографічна лексика, втілений художній образ (костюм), розуміння надзавдання хореографічного твору [3, 14–17; 4, 59–60].

На конкурсний огляд представляються хореографічні композиції, що передають глибокий драматургічний сюжет, розкриття образу патріотичного спрямування, присвяченого історичним подіям визвольних змагань ХІХ–ХХ століття в Україні від козацької доби до подій сьогодення, засобами народної, бальної, сучасної хореографії, не рідко автори демонструють високий рівень творчого пошуку використовуючи синтез мистецтва і спорту, танцю і театру, новітніх відео-аудіо технологій і хореографії, перформенсних форм і пантоміми тощо.

Саме під надзавданням хореографічного твору розуміється не просто головна ідея мистецького твору, а і його емоціонально-дійовому підтекст. Де джерелом високомистецького танцювального продукту є внутрішні переживання творця, життєвий досвід, освіченість, спостережливність, власний асоціативний ряд, вміння робити власні висновки, що сприятиме цілісності емоціонального дії хореографії від початку до завершення. Вдало розставлені акценти в творі стають ключем успіху хореографічної композиції у сприйнятті її журі та глядачем [4, 38–40].

Говорячи про сучасне хореографічне мистецтво потрібно пам'ятати про його синкретизм, що характеризується нерозривним становищем мистецтва коли музика, спів, поезія, живопис, танець не відділені один від одного. Саме в ньому органічно поєднуються елементи різних видів сучасного і класичного мистецтва [7, 99–100].

Відомий той факт, що сюжетом для хореографічного твору може стати певна подія чи система подій, обрядів, літературних або музичних творів українського патріотичного спрямування. Головним є можливість розкрити поставлені завдання сюжету, дійові суперечностей, чи їх характер за допомогою

виражально-зображальних засобів сучасного хореографічного мистецтва [4, 27–28]. А ось вже у вмінні розкрити цей сюжет, його зміст та використати відповідну мистецьку форму власними прийомами тут й проявляється майстерність автора.

Зміст і форма сучасного хореографічного твору це певна філософська категорія. Зміст і форма – співвідносні поняття, одне без іншого існувати не може. Зміст повинен бути вкладений у форму, поза нею він не реалізується. Форма народжується тоді, коли вона служить представленням змісту. Зміст сучасній хореографії – це його внутрішня, духовна складова: тема, ідеї, система хореографічних образів, чуттєво-емоційна сфера. Про зміст хореографічного твору можна дізнатися тільки через його форму (тобто сценічне вирішення) [7, 45–47].

Досить часто використання алегорії (натяку, підтексту) як засобу багатопланового художнього зображення, ґрунтується на втіленні реальних явищ, подій чи осіб під конкретними художніми образами з відповідними творчо-мистецькими асоціаціями, з характерними ознаками в яких закладено успішне вирішення танцювального твору.

Вибравши ідею та тему для танцю як основного задуму хореографічно-мистецького продукту, потрібно розуміти, що вони мають бути зрозумілими як для автора і танцівників, відповідно до їх вікової категорії так і до широкої аудиторії глядачів. Відомий той факт, що в танці виявляються громадська позиція митця й виконавців. Отже, від вибору ідеї та теми залежить основний зміст танцю.

Важливим є індивідуальність хореографічного колективу танцю як своєрідних особливостей і певних властивостей виконавців, що визначатимуть його неповторність, і відрізняють від інших. Індивідуальність у сучасному хореографічному мистецтві зумовлюється особливостями емоційності, психіко-фізичного розвитку виконавців, унікального хореографічного почерку, духовно-патріотичної наповненості, що є сукупним результатом саморефлексії, здібностей, особистих якостей як хореографа-постановника, керівника колективу так і самих учасників-танцівників [10, 122–128].

Ваговитим є ансамблевість виконання танцю, що втілюється вмінням спів ставляти свої технічні можливості з можливостями інших учасників ансамблю, колективне досягнення гармонійного виконання представленого журі хореографічного твору є запорукою високої оцінки даної роботи.

Сучасне хореографічне мистецтво умовно можна розділити на три основні напрямки, що можуть стати основою для танців:

- джазові танцювальні стилі;
- модернові течії у хореографічному мистецтві;
- вуличні напрямки танцю (англ. street dance) [10, 116–120].

Джаз-танець (джазовий танець) (англ. jazz dance) – термін, об'єднуючий танцювальні стилі, спільним для них є джазова музика, степ, африканські ритми. Джаз-танець – напрям у сучасній хореографії афро-американського походження. Характеризується такими ознаками: акцент на емоційному стані та індивідуальності виконавської майстерності людини, яка імпровізує на джазову, популярну чи іншу музику, на «свінгуванні та пульсації», повній розслабленості тулуба, позі «колапсу», значної рухливості корпусу, рук, обертових рухах тазостегнової частини тіла, багатосинкопованості в рухах [7, 72].

Художня особливість джаз-танцю, як і джаз музики – повнота вільності рухів усього тіла танцівника і окремих його частин як по горизонталі, так і по вертикалі сценічного простору. Джаз-танець – це в першу чергу втілення емоцій танцівника, це танець відчуття, а не форми або ідеї, як це відбувається в танці модерн [11, 206–207].

До джаз-танцю можна віднести теп-танець, кек-уок, чарльстон, буги-вуги, бжиттербаг, свінг, бродвей шоу, фольк-джаз-танець тощо [11, 226–236].

Актуальним для втілення патріотичної тематика хореографічного твору є фольк-джаз-танець як форма сучасного джаз-танцю, що поєднує хореографію джаз-танцю з народним (фольклорним) танцем. Відповідно він надає багато нових можливостей для балетмейстерів у використанні композиційних малюнків, побудов, переходів, танцювальних комбінацій, хореографічної лексики та манери й характеру народного танцю в поєднанні з основними принципами джаз-танцю (імпровізація, поліритмія, поліцентрія та ін.).

Модерн-танець є загальним для представників танцю модерн, незалежно від того, до якої течії він належить і в який період сформував свої естетичні засади. Основні його принципи: відмова від канонів, втілення нових тем та сюжетів оригінальними танцювально-пластичними засобами [5, 50].

Для модернових танцювальних композицій є характерним відмова від фронтальності, центричності композицій, спеціального костюма, гриму, музики, танцювальної техніки, тут сміливо використовуються поза-танцювальні рухи, прийомів хепенінгу, серійної музики, використання джазу, класичної та рок музики [5, 50].

Широко використовується для втілення основної спрямованості патріотичного фестивалю контемпорарі танець (англ. Contemporary Dance – сучасний танець), що сформувалися на основі американського і європейського танцю модерн та танцю постмодерн [5; 7; 11]. У цьому даному випадку танець розглядають як інструмент для розкриття можливостей виконавського апарату танцівника й демонстрації індивідуальної, авторської хореографічної лексики. Творчими прийомами у цьому виступають використання синтезу, актуалізація і розвиток різних технік й танцювальних стилів. Не варто забувати, що для контемпорарі танцю характерна дослідницька спрямованість, що зумовлена

взаємодією танцю з філософією руху й комплексом знань про можливість людського тіла та самої ідеї мистецького твору.

Не менше представлені на фестивалі хореографічні композиції вуличного танцю (англ. street dance), що на сьогоднішній день вже існує як самостійна сценічна форма побутового танцю, яка включає в себе танці різних стилів, напрямків які виникли і виконуються поза спеціалізованих танцювальних залів – на вулиці (диско, хіп-хоп, джаз-фанк, тектонік, брейк-денс тощо) [11, 226–236].

Для вуличних танців характерним є відсутність установлених прописаних правил, визначених рухів та їх поєднання в комбінаціях. На сьогоднішній день вуличні танці активно використовуються в сценічному мистецтві, що вже не рідко для цього вимагає спеціальної підготовки танцівника.

Можливість висвітлення подій, що відбувались в Україні кінця ХХ початку ХХІ століть, на вулиці українських міст, де епіцентром подій ставали саме міські центральні вулиці та площі, формує відповідність точності відображення даних подій виразально-зображальними властивостями стріт-танцю у поєднанні молодіжною поп-культурою.

Сучасна хореографія і її сценічне вирішення як синкретичний вид мистецтва не можливе без втілення художнього образу за допомогою сценічного костюму. Костюм у хореографії є одним із найважливіших компонентів оформлення твору для сценічного показу. Саме сценічний костюм який відповідає вимогам як конкретного ідейно-образного змісту, так і специфіки сучасного хореографічного мистецтва. Не рідко використовується побутовий одяг танцівників (наприклад поєднання джинсів в вишиванок, при цьому всі вони різні). На нашу думку такий принцип є некоректним, адже сцена не сприймає неточностей, не доопрацювань сценічного образу. Отже створення сучасного танцювального костюму вимагає володінням сценічного смаку дотримання загального творчого задуму. Тому при підборі костюму потрібно бути уважним і орієнтуватися точності нюансів, відповідності основної ідеї і теми хореографічного твору, а не тенденцій швидкоплинності моди на побутовий одяг.

Головним є цілісність всіх компонентів сучасного хореографічного твору. Формальність і відсутність змістовності при зовнішніх ефектних засобах не дають мистецького наповнення сучасної хореографії.

Все вище висвітлене, на нашу думку, ще більше утворює головну тезу, що митці в тому числі і хореографи, повинні сприяти формуванню української свідомості засобами сучасного мистецтва. Сміливо, нестандартно, обмірковано використовувати досягнення культурної спадщини людства експериментувати із виразальними засобами, створювати новий якісний мистецький продукт.

Висновки. Отже, Всеукраїнський дитячо-юнацький фестиваль мистецтв «Сурми звитяги», є особливим мистецьким явищем сучасної культурно-мистецької історії України, що провадить серед дітей, юнацтва та молоді просвітницьку, виховну, національно-патріотичну діяльність на прикладі кращих зразків мистецьких робіт патріотичного спрямування, що показують героїчний шлях національно-визвольної боротьби українського народу ХІХ початку ХХІ століттях, становлення незалежності України. Головним досягненням освітленого фестивалю є вихід на міжнародне мистецьке середовище із залученням творчих колективів та виконавців із-за кордону, що підтверджує головну ідею фестивалю у прагненні українського народу до самостійності та інтеграції в європейську світову спільноту на рівноправних умовах незалежної держави. У конкурсних програмах учасників фестивалю виникають зразки композиційно-постановочного втілення хореографічної патріотичної теми, що потребують ще осмислення і дослідження митцями та науковцями.

Вже сьогодні можна констатувати той факт, що відображення не простої тематики і в водночас актуальної тематики героїко-патріотичного спрямування, засобами хореографічного мистецтва хореографами-постановниками, танцівниками використовуються новітні технології та форми сучасного танцю, а саме: джаз-танець у його новій і самобутній формі фольк-джаз-танець, що потужно розвивається в українській танцювальній культурі в останні роки. Модерн-танець та його постмодерні форми, більш за все контемпорапрі танець з неповторною властивістю відображати тонкі грані почуттів на перетині стилістики хореографічної лексики, філософських тенденцій, та світоглядно утворюючих поглядів творця і виконавця-танцівника. Назрілим є використання молодіжної танцювальної поп-культури у висвітленні історичних, патріотично-героїчних подій в Україні, а саме вуличного танцю. Який розвивається у танцювальних напрямках: диско, хіп-хоп, джаз-фанк, брейк-денс та ін. Факт використання молодіжних напрямків танцю, розкриває нові властивості сучасного хореографічного мистецтва у вихованні молоді та висвітленні складної тематики спрямованості фестивалю «Сурми звитяги». Вагомим доробком митців, що представили свої роботи на фестивалі є сміливі творчі експерименти синтезу мистецтв, спорту, аудіо-інсталяцій та перформативних форм.

Література

1. Кузик О. Організація дозвілля в навчальних установах позашкільля, шляхом залучення дітей та юнацтва до аматорських колективів. 36. матер. Міжнародної науково-практичної конференції та Всеукраїнського семінару з сучасної хореографії. 19–21 жовтня 2012 р. Львів : ЦТДЮГ, 2012. С. 8–13.
2. Степанишин З. У Львові завершився фінальний Всеукраїнський тур фестивалю «Сурми звитяги» / режим доступу: https://zik.ua/news/2018/11/06/u_lvovi_zavershyvsya_finalnyy_vseukrainskyy_tur_festyvalyu_surmy_zvytyagy_1442295
3. Маркевич Л. Мистецтво балетмейстера. Рівне : О. Зень, 2019. 164 с.

4. Рахвішвілі А., Білаш О. Мистецтво балетмейстера. Київ: КНУКІМ, 2017. 152 с.
5. Шариков Д. «Contemporary dance» у балетмейстерському мистецтві. Київ: КиМУ, 2010. 173 с.
6. Положення про Всеукраїнський дитячо-юнацький фестиваль мистецтв «Сурми звитяги». Львів, 2018. 8 с.
7. Шариков Д. Класифікація сучасної хореографії. Київ: Видавець Карпенко В. М., 2008. 168 с.
8. Сурми звитяги / режим доступу: <http://surmy-zvytyahy.in.ua>
9. Відлуння «Сурми звитяги» / режим доступу: <http://ukrnationalism.com/news/culture/3515-vidlunaly-surmy-zvytyahy-2018.html>
10. Плахотнюк О. Хореографічні конкурси – функціонування у віддзеркаленні сучасної танцювальної культури України / Музичне мистецтво XXI століття – історія, теорія, практика : науковий журнал. Дрогобич-Кельце-Каунас-Алмата : Посвіт, 2017. Вип. 2. С. 122–128.
11. Розвиток художньо-естетичного світогляду майбутніх учителів хореографії та основи інтегративного підходу : колективна монографія. за заг. ред. О. Мартиненко. Бердянськ: Видавець Ткачук О. В., 2016. 256 с.

References

1. Kuzyk, O. (2012). Organization of leisure time in educational out-of-school institutions by attracting children and youth to amateur groups. L'viv : TSTDYUH. [in Ukrainian].
2. Stepanyshyn, Z. (2018). The final All-Ukrainian tour of the «Surmy zvytyahy» festival has ended in Lviv / Link: https://zik.ua/news/2018/11/06/u_lvovi_zavershyvsya_finalnyu_vseukrainskyi_tur_festyvalyu_surmy_zvytyahy_1442295. [in Ukrainian].
3. Markevych, L. (2019). The art of ballet master. Rivne : O. Zen'. [in Ukrainian].
4. Rakhviashvili, A., Bilash, O. (2017). The art of ballet master. Kyiv: KNUKIM. [in Ukrainian].
5. Sharykov, D. (2010). «Contemporary dance» in ballet art. Kyiv: KyMU. [in Ukrainian].
6. Regulations on the All-Ukrainian Children's and Youth Arts Festival «Surmy zvytyahy» (2018). L'viv.
7. Sharykov, D. (2008). Classification of contemporary choreography. Kyiv: Publisher Karpenko V. M.
8. Surmy zvytyahy / Link: <http://surmy-zvytyahy.in.ua> [in Ukrainian].
9. Echo "Surmy zvytyahy" / Link: <http://ukrnationalism.com/news/culture/3515-vidlunaly-surmy-zvytyahy-2018.html> [in Ukrainian].
10. Plakhotnyuk, O. (2017). Choreographic competitions – the functioning of modern dance culture in Ukraine. Musical Art XXI Century – History, Theory, Practice: collection of scientific papers. Drohobych-Kielce-Kaunas-Almaty: Posvit [in Ukrainian].
11. Development of artistic and aesthetic outlook of future teachers of choreography and the basis of an integrative approach: a collective monograph. (2016). Editor O. Martynenko. Berdyansk: Publisher Tkachuk O. V. [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 15.10.2019 р.
Прийнято до публікації 18.11.2019 р.*

УДК 791.63.(477):791.037.7(450.)
DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2020.196576>

Погребняк Галина Петрівна
кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри режисури
та акторської майстерності,
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
ORCID 0000-0002-8846-4939
galina.pogrebniak@gmail.com

ОБРАЗ АВТОРА В КІНОМИСТЕЦТВІ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ КАРТИНИ СВІТУ **Частина 2. Автор і герой: кінематографічний вимір**

Мета статті полягає виявленні специфічних рис образу автора в кінематографі та визначенні наукових орієнтирів, що сприятимуть комплексному аналізу феномену авторського кіно. **Методологія** дослідження. В опрацюванні теми були використані методи наукового аналізу, порівняння, узагальнення. Крім того, було застосовано аналітичний і системний методи у своїй єдності, що необхідно для вивчення мистецтвознавчого аспекту проблеми. Принципами проведення дослідження було обрано історичний, системний і комплексний підходи, цілеспрямованість, плановість і наступність знань щодо авторського кінематографа. **Наукова новизна** дослідження полягає в тому, що проблема образу автора в кінематографі в контексті світоглядних моделей вперше стала предметом спеціального дослідження; аргументовано зміст поняття « образ автора в кінематографі» як певної специфічної цілісності та єдності взаємопов'язаних елементів; виокремлено режисерів світового й вітчизняного кіно, в творах яких найбільш виразно представлено образ автора; доведено доцільність використання біографічного виміру, а також потенціалу самоаналізу митця у процесі авторської самореалізації; здійснено комплексний аналіз та виявлено специфіку виразних засобів презентації образу автора в різних моделях кінематографічного авторства. **Висновки.** Ознайомлення з матеріалами, викладеними у статті, розширює арсенал знань щодо спе-